

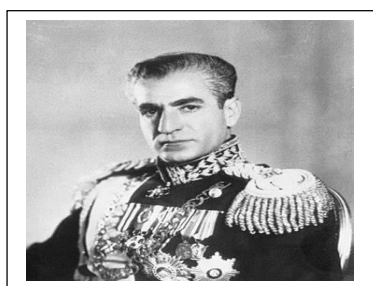
<p>درس ۱۱</p> <p>نام طراح: مریم عظیم بیک</p>	<p>به نام خدا</p> <p>معاونت آموزش متوسطه وزارت آموزش و پرورش</p> <p>دفتر آموزش متوسطه نظری</p> <p>دبیرخانه راهبری کشوری درس تاریخ</p> <p>تولید شده در شهرستانهای استان تهران</p>	<p>محتوای نوشتاری</p> <p>کتاب: تاریخ معاصر ایران</p> <p>سال تحصیلی</p> <p>۹۹-۱۴۰۰</p>
--	--	---

عنوان : اشغال ایران توسط متفقین و آثار آن

اهداف یادگیری: آشنایی دانش آموزان با موضوع جانشینی محمد رضا پهلوی، آثار حضور متفقین در ایران، تشکیل حزب های سیاسی، مذاکره های نفت و به رسمیت شناختن رژیم اشغالگر

منابع مطالعاتی پیشنهادی:

- ۱- فراز و فرود دودمان پهلوی: جمشید آموزگار ، ترجمه اردشیر لطفعلیان، مرکز ترجمه و نشر کتاب، ۱۳۷۵
- ۲- تاریخ معاصر ایران جلد ۲: پیتراوری، ترجمه محمد رفیعی مهرآبادی، تهران، موسسه مطبوعاتی عطایی، ۱۳۶۹
- ۳- مصدق، نفت و ناسیونالیسم ایرانی: بیل جیمز و ویلیام راجرلوپس، ترجمه عبد الرضا هوشنگ مهدوی، نشر نو، تهران، ۱۳۶۹
- ۴- سیاست خارجی ایران در دوران پهلوی: البرز، چاپ اول، ۱۳۷۳



چکیده نکات مهم درس:

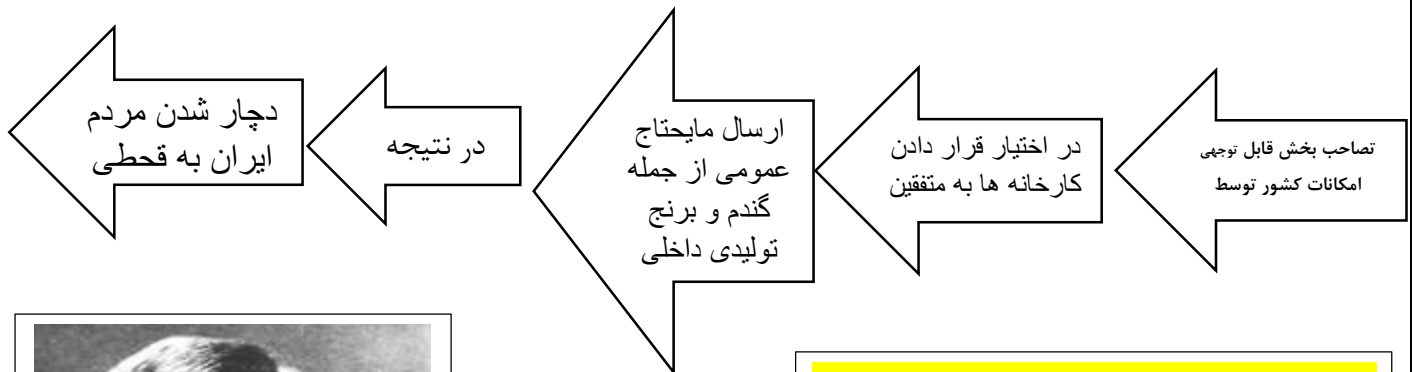
الف - نخستین سال های حکومت محمد رضا پهلوی

عزل رضا شاه به سلطنت رسیدن محمد رضا شاه با حمایت انگلستان (۱۳۲۰)

تبدیل شدن کشور به میدان جوش و خروش بحث های سیاسی ← در نتیجه: فرصت و آزادی به وجود آمده.

مسئله جدی این دوران: محاکمه های جنجالی عوامل جنایت های دوران استبداد رضا شاه

- تصاحب امکانات و منابع ایران توسط متفقین



نکته: سپردن اختیار تنظیم امور مالی و اقتصادی کشور به : آرتور میلسپو

تغییر قیمت ارز (در جهت منافع متفقین)

تنظیم امور مالی

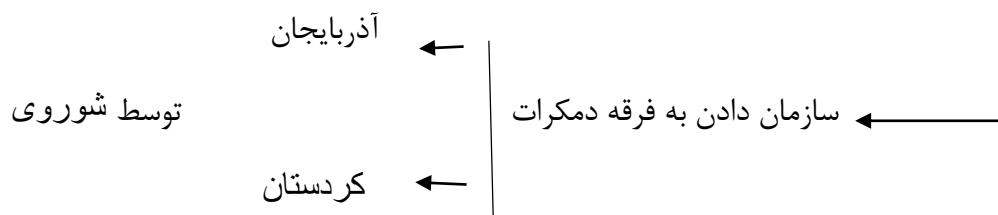
قدرت وضع مقررات و قوانین

نظارت بر امور مالی ارتش و شهربانی

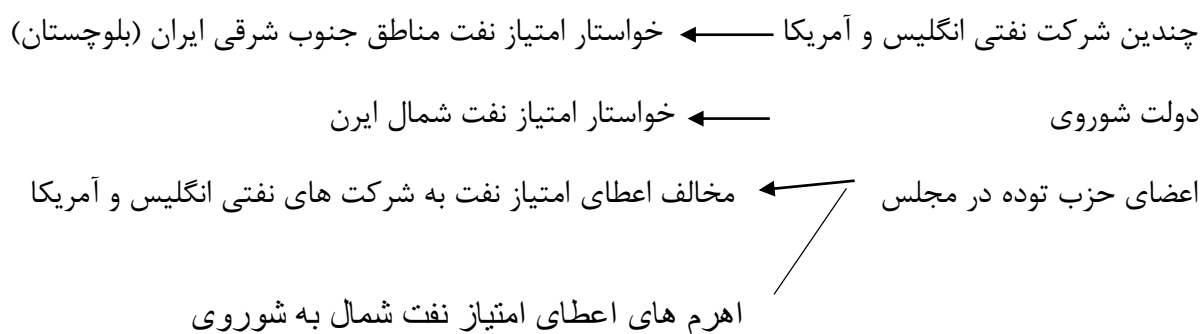
اختیارات میلسپو

پ- تشکیل حزب های سیاسی و دخالت بیگانگان

حزب	مؤسس	حامی
حزب اراده	سید ضیاء الدین طباطبایی	انگلستان
حزب توده	جمعی از کمونیست های سابق	شوروی
حزب دمکرات	قوام السلطنه	گاهی متمایل به شوروی و گاهی آمریکا



ت- مذاکره های نفت و سیاست موازنه منفی



حزب توده و عوامل داخلی اش

قوای مسلح شوروی در ایران



اهرم های دولت شوروی برای تحمیل امتیاز نفت شمال

واکنش نمایندگان دوره چهاردهم مجلس: تصویب طرحی به همت **دکتر مصدق** که بر طبق آن مذاکره با کشور های خارجی برای واگذاری امتیاز نفت، بدون تأیید مجلس ممنوع شده بود

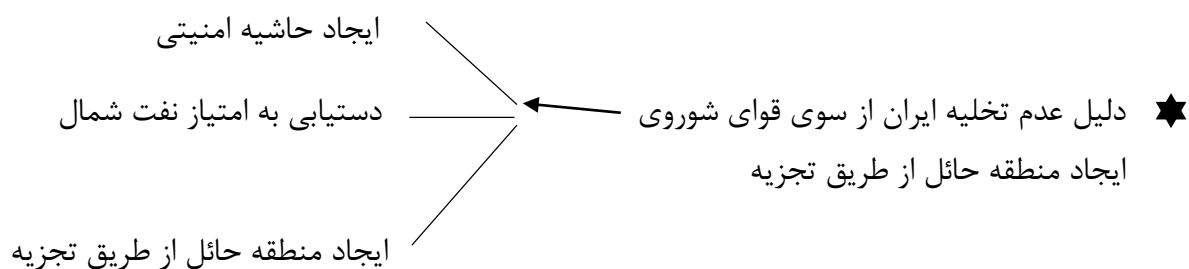
سیاست موازنه منفی: یعنی ممنوعیت واگذاری امتیاز نفت به قدرت های شرق و غرب

اصطلاحات

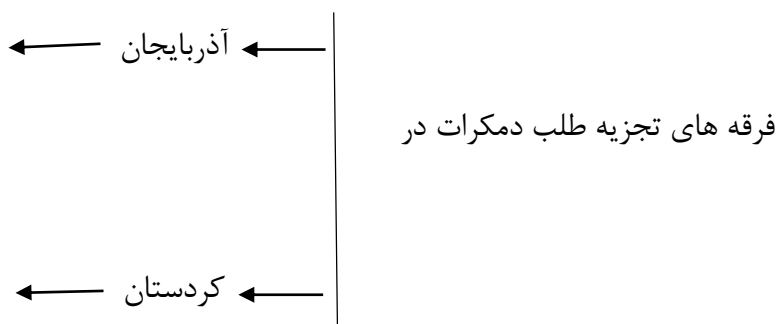
سیاست موازنه مثبت: اعطای امتیاز نفت به دو قدرت شرق و غرب

ث – شکست تجزیه طلبان و تخلیه ایران از نیرو های شوروی

خروج نیروهای نظامی آمریکا و انگلستان از ایران پس از خاتمه جنگ جهانی دوم



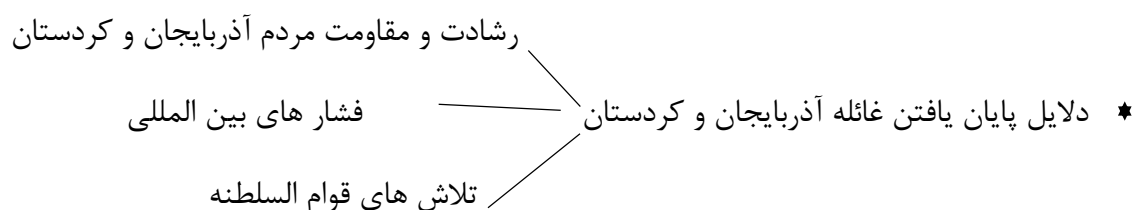
برخی از مناطق ایران و الحاق آن به شوروی



با کمک نیرو های نظامی شوروی اقدام به تضعیف حاکمیت دولت مرکزی ایران و اشغال بخش هایی از آذربایجان را کرد و در نتیجه مقدمات جداسازی آذربایجان از ایران را فراهم کرد.

حزب دمکرات کردستان رسماً در مه‌آباد جمهوری خودمختار کردستان را اعلام کرد.

نکته: فرقه دمکرات به دلیل وابستگی اش به شوروی و تفکرات مارکسیستی فاقد پشتوانه مردمی بود.



ج - دولت های بی ثبات

در طول سه سال - از آذر ماه ۱۳۲۶ تا اردیبهشت ۱۳۳۰ - شش دولت بر سرکار آمدند.

این کابینه ها عبارت بود از:

ابراهیم حکیمی عبدالحسین هژیر محمد ساعد مراغه ای علی منصور

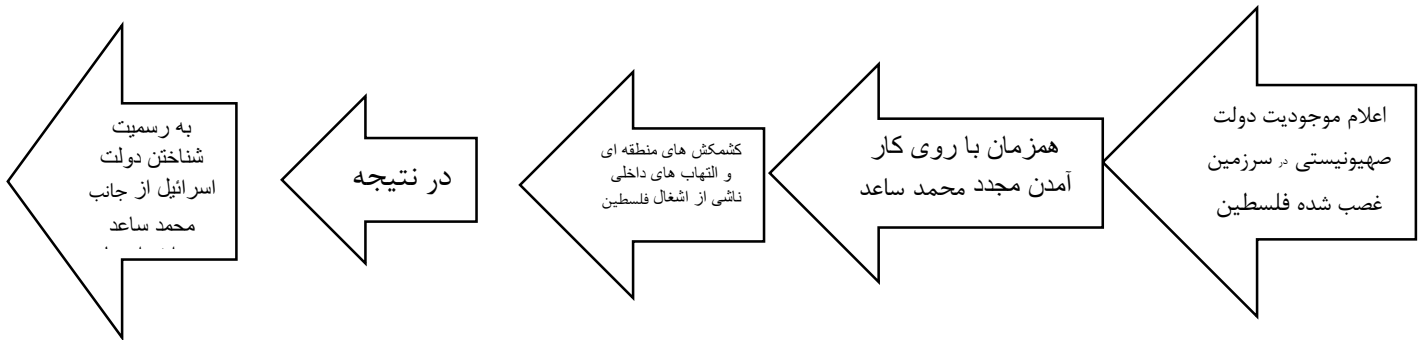
دلایل تزلزل کابینه ها

۱- ناهماهنگی میان دولت و مجلس

۲- دخالت های آشکار و پنهان بیگانگان و عوامل آنها در امور داخلی کشور

۳- بحران های سیاسی و اقتصادی

چ - به رسمیت شناختن رژیم اشغالگر قدس



ح- تغییر قانون اساسی برای افزایش اختیارات شاه

برهم خوردن منافع دولت انگلستان در ایران ← طرح الغای قرارداد نفت جنوب در مجلس

توقف مبارزه ضد استعماری ملت ایران

منحل شدن حزب توده

تبعید آیت الله کاشانی به لبنان

و در نهایت تغییر قانون اساسی

سوء قصد به شاه در حادثه ۱۵ بهمن مقدمه ای برای ←

اختیارات محمد رضا شاه در قانون اساسی جدید :

قدرت انحلال دو مجلس

فرماندهی کل قوا

اعلان جنگ و صلح

نصب وزراء

نکته: محمد رضا شاه در قانون اساسی مشروطه غیر مسئول و

فاقد اختیارات بود ولی در قانون اساسی جدید اختیارات زیادی به دست آورد.

خ- جریان های دینی و فرهنگی

★ دو جریان روشنفکر دهه ۱۳۲۰ که نقش مؤثری در بیداری اسلامی داشتند:

۱- جنبش اسلامی دانشجویان (انجمن اسلامی دانشجویان دانشگاه تهران)

۲ - مطبوعات دینی

اهداف مهم این جریان ها ← مقابله با اندیشه ها و جریان های غیر اسلامی به ویژه کمونیسم

دغدغه اصلی روشنفکری دینی در آن سال ها: ارائه چهره ای تازه و پویا از اسلام که دو ویژگی داشت :

۱- پاسخ گویی به مشکلات و نیازهای فکری نسل جوان و تحصیلکرده

۲- آشنایی با مقتضیات زمان

خلاصه درس:

جانشینی محمد رضا پهلوی و مهم ترین حوادث این دوران و آثار حضور متفکین در ایران و تصاحب امکانات

و منابع ایران به وسیله اشغالگران در جنگ جهانی دوم از مهم ترین مباحثی است که در این درس به آن پرداخته می شود.

پرسش ها یا فعالیت های مکمل :

۱- محمد رضا پهلوی با حمایت کدام کشورها به سلطنت رسید؟